

VARUL

Haldusreformi seaduse vastavusest põhiseadusega

prof.emer. Paul Varul
vandeadvokaat

Sundühendamine kui KOV-i õigussubjektsuse garantii riive

- KOV-i õigussubjektsus – õigus olemasolule
- Põhiseaduslik garantii: PS § 154 lg 1 ja § 158
- Sundühendamine kui oluline riive

Sundühendamise lubatavus

- Põhiseadus ei kinnista olemasolevaid linnu ja valdasid
- Võib muuta seaduse alusel, ka sunniviisiliselt
- **Peamine küsimus** – millistel alustel ja põhjustel
- Keskne probleem – millal on sundühendamine lubatav, millal mitte

Haldusreformi eesmärk kui mõõdupuu

- KOV võimekuse tõstmine avalike teenuste pakkumisel
- Hinnata, kas sundühendamine kui riive on proportsionaalne eesmärki arvestades
  - sobiv
  - vajalik
  - mõõdukas
- Probleem – eesmärk puudulik:
  - ei ole määratud teenuste standardeid
  - ei ole selge, millised ülesanded jäävad KOV-le (HRS § 138)

Sundühendamine ei ole sobiv

- Peamine kriteerium – 5000 elanikku
- Sisuline küsimus – haldussuutlikkus avalike teenuste tagamisel
- On vaja täiendavaid kriteeriume
- Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 7 lg 5 (ajalooline põhjendus, mõju elanike elutingimustele, elanike ühtekuuluvustunne, mõju demograafilisele situatsioonile jm.)
- Geograafiline asend; territooriumi suurus
- Tulubaas

Sundühendamine ei ole vajalik

- Vajalik, kui eesmärki ei saa saavutada teisiti
- Koostöövõimalused ei ole ammendatud
- Riik saaks koostööks kohustada
- Seadusandlus koostöö osas puudulik
- Koostöö – teenuste tagamisel
- Säilitada iseseisvus – kohaliku elu küsimuste otsustamisel

Sundühendamine ei ole mõõdukas

- Mõõdukus – plusside ja miinuste kaalumine
- Nii ühiskonna kui kogukonna tasandil
- Kohalike küsimuste iseseisev otsustamine – peamine põhimõte (KOKS)
- Reformi idee – mida suurem, seda parem
- Võim kaugeneb, kohalikke küsimusi ei otsusta kohalik kogukond
- KOV-i olemus hägustub

Ühinemistoetused

- Diskrimineerivad reeglid
- Meelitada võib, karistada ei tohiks

Põhimõtete rikkumine

- Õiguspärane ootus ja õigusselgus – ka neid võib sundühendada, kel 5000 elanikku; erandite tegemine (HRS § 9)
- Õiguskindlus – liiga lühikesed tähtajad, vale lähtealus tähtaegade määramiseks
- Kohtuliku kaitse võimaluse sisuline puudumine
- Lihtsustatud reeglid ei vasta reaalsele olukorrale
- Soov kiirustades tulemusi saavutada ei võimalda eesmärgini jõuda (enne määratakse KOV-de piirid, alles hiljem täpsemad ülesanded ja standardid)

Mida saaks ette võtta?

- Õiguskantsler
- Riigikohus
- Halduskohus
- Hinnangute probleem

Mida oleks vaja muuta?

- Tühistada sundühendamise kohta käivad sätted (Riigikohus)
- Sundühendamise õiguslikke aluseid muudetakse ja täiendatakse (Riigikogu)
- Loobutakse jäigast 5000 elaniku nõudest
- Sätestatakse täiendavad kriteeriumid haldussuutlikkuse hindamiseks

VARUL

Tänan!

paul.varul@varul.com